

Môj brat alebo moja sestra má rakovinu

Prevzaté so súhlasom z anglického originálu publikácie

My brother or sister has cancer

Written by Katherine Greenin association with the CCLG Publications Committee,
comprising multiprofessional experts in the field of children's cancer.

Children's Cancer and Leukaemia Group
3rd Floor, Hearts of Oak House
9 Princess Road West Leicester LE1 6TH
Tel: 0116 249 4460 Fax: 0116 249 4470
Email: info@cclg.org.uk
Website: www.cclg.org.uk
Registered Charity No: 286669

CCLG leaflets are available to download from www.childcancer.org.uk

CCLG je popredný britský poskytovateľ akreditovaných informácií o rakovine pre deti, mládež a ich rodiny. CCLG nenesie žiadnu zodpovednosť za správnosť týchto prekladov.

Preklad: Monika Rencesová
Preložené v spolupráci s programom Hlavy pomáhajú Nadácie Pontis

Vydanie publikácie podporila Liga proti rakovine SR, Brestová 6, 821 05 Bratislava

Vydáva: SVETIELKO POMOCI n.o., Pražská 8, 040 11 Košice

Grafická úprava a tlač: SEDEM - reklamná agentúra s.r.o.

© SVETIELKO POMOCI n.o., 2014, 1. vydanie

ISBN 978-80-89690-15-2

Ak máš brata alebo sestru, ktorí majú rakovinu, táto brožúrka je pre teba. Je v nej príbeh o dievčatku a chlapcovi. Majú súrodencu, ktorý má tiež rakovinu. Nájdeš tu aj otázky o tom, čo sa dialo s tebou a tvojou rodinou. Ak sa ti otázky zdajú ťažké, popros niekoho, aby ti s nimi pomohol.

Spoznaj Tomáša a Janku

Toto je Tomáš a Janka. Žijú v dome s mamou, otcom a malým bratom Erikom.

Tomáš je najstarší a rád hrá futbal. Trénuje kopanie lopty kolenom tak, ako to robia futbalisti v televízii. Zatiaľ dokáže odraziť loptu len raz a potom mu spadne. Janka veľmi pekne kreslí a chcela by byť umelkyňou, keď vyrastie.

Čím chceš byť ty, keď vyrastieš?

Jedného dňa, keď prišli Tomáš a Janka zo školy, zistili, že mama ani ich malý brat Erik nie sú doma. Ocko povedal, že Erik sa necítil dobre a išiel s mamou do nemocnice.

“Môžeme ho ísť navštíviť?” spýtala sa Janka.

A tak išli. Nemocnica bola obrovská a veľmi zvláštna.

Tomáš a Janka videli veľa spiacich ľudí a detí v posteliach. Iné deti na oddelení sa smiali a mali tam plno skvelých hračiek. Niektoré deti nemali vlasy. Erik bol tichučko a chcel, aby ho mama stále držala.

Tomáš a Janka navštívia malého Erika

Cestou domov

Tomáš a Janka sa cítili zvláštne a ustarostene, keď sa lúčili s mamou a Erikom pri odchode domov.

Cestou domov bol ocko ticho. Janka bola znova smutná, ale nič nepovedala. Tomáš nebol ticho. Chcel vedieť, prečo bol Erik dnes taký chorý. Bol nahneváný, lebo si myslel, že nemocnica mala Erikovi pomôcť.

Čo sa stane s tebou, keď je tvoj brat alebo sestra v nemocnici?

Otec vysvetlil, že Erik má chorobu nazývanú rakovina. Liečba rakoviny často spôsobí, že sa deti cítia najskôr horšie a až potom pomôže.

Vedeli ste, že...

- Z liečby rakoviny je deťom často zle a preto môžu mať zlú náladu.
- Choré deti s rakovinou potrebujú dlhodobú liečbu, niekedy aj dlhšie ako rok.
- Pre veľa ľudí je ťažké tráviť čas s chorými.
- Veľa bratov a sestier si myslí, že mama a otec ich nemajú tak radi, ako ich chorého súrodenca.
- Mamy a ockovia ľúbia svoje deti, ale keď je niekto chorý, potrebuje svoju mamu a ocka na chvíľku trošku viac.

Ako sa volá tvoj chorý súrodenec?

Niektoré dni, keď Tomáš a Janka prišli navštíviť Erika, cítil sa lepšie a hrali sa spolu. Iné dni, keď sa Erik necítil dobre, Janka sa obávala a nevedela, čo má robiť.

Jedného dňa si iné deti kreslili. Janka nabrala všetku odvahu a pridala sa k nim. Nakreslila slona s klobúkom!

Tomáš sa začal rozprávať s Ivanom, ktorý bol tiež v nemocnici a rozhodli sa, že si spolu zahrajú počítačovú hru.

Čo robíš, keď si v nemocnici?

**Tomáš a Janka majú
nových kamarátov**

Za niekoľko týždňov prišiel Erik s mamou domov z nemocnice. Tomášovi aj Janke sa zdalo, že Erik vyzerá oveľa lepšie. Avšak mama a ocko stále kontrolovali, či je v poriadku a dávali mu extra dobroty.

Erik sa veľmi tešil, že je doma. Zdvihol lavór, dal si ho na hlavu a behal okolo stola. Každý sa smial. Janka sa čudovala, či sa od liekov trochu nezbláznil. Tomáš si pomyslel, že Erik bol vždy tak trochu bláznivý.

Erik prišiel domov

Erik ide na polikliniku

O pár dní musela mama zobrať Erika naspäť do nemocnice k lekárovi. Išiel aj Tomáš. V poliklinike bolo veľmi teplo a hluk a museli tam dlho čakať. Mama povedala Tomášovi, nech si prinesie knihu. Nemohol ju však čítať, lebo sa okolo neho veľa dialo.

Niektoré deti plakali, nemali vlasy a niektoré deti mali v nose trubičky. Tomáš sa začal cítiť zle. Bolo mu teplo, spanikáril a chcel utiecť. Vytiahol si knižku a rozhodol sa, že sa sústreďí na čítanie.

Čo sa ti páči pri návšteve u lekára?

Čo sa ti nepáči pri návšteve u lekára?

Naspäť v škole

Na druhý deň v škole sa Tomášov kamarát spýtal Tomáša a Janky, prečo Erik musí stále chodiť do nemocnice? Tomáš mu vysvetlil, že Erik má rakovinu. "Naše telo sa skladá z miliónov malých častí, ktoré sa nazývajú bunky. Rakovina je, keď sa niektoré bunky pokazia. Erik musí chodiť do nemocnice, aby dostal lieky a zbavil sa pokazených buniek."

Vedeli ste, že...

- Existuje mnoho rôznych druhov rakoviny.
- Veľmi málo detí má rakovinu.
- Deti nemajú rovnaký druh rakoviny ako dospelí.

Aký druh rakoviny má tvoj súrodenec?

Poznáš aj niekoho iného, kto má rakovinu?

Erik musel ísť o niekoľko týždňov späť do nemocnice.

Keď Tomáš a Janka navštívili Erika, lekári mu už dali lieky, z ktorých bol ospalý a zaspal. Potom mu mohli dať pod kožu malú hadičku. Erik nazval hadičku hadík. Hadík uľahčí Erikovi prísun liekov aj krvné testy. Janka si nebola celkom istá hadíkom, ale snažila sa myslieť na to, že naozaj pomôže Erikovi, aby mu bolo lepšie.

Má aj tvoj súrodenec hadíka alebo schovanú hadičku?

Ivanova liečba

Tomáš zasa stretol svojho kamaráta Ivana. Ivan mu povedal, že mal tri typy liečby na jeho rakovinu. Mal:

Chemoterapiu

To sú tabletky, ktoré treba prehltnúť, alebo lieky cez hadíka.

Rádioterapia

To je liečba lúčmi, ktoré nie je vidieť.

Operácia

To je, keď počas spánku, ktorý sa volá anestéza, vyberú hrčku.

Vedeli ste, že...

Na niektoré druhy rakoviny neexistuje liečba, ktorá by ich úplne vyliečila.

Vieš akú liečbu mal tvoj súrodenec? Chemoterapiu? Rádioterapiu? Operáciu?

Erik prišiel o pár dní znovu domov a začali mu vypadávať vlasy. Tomáš a Janka vedeli, že vypadávajú kvôli chemoterapii – liečbe, ktorú dostal Erik. Janke sa páčilo hladkať Erikovu jemnú hlavičku.

Poobede išli všetci do parku. Janka si všimla, že ľudia pozerali na Erikovu hlavu. Bola nahnevaná a hanbila sa. Bola by radšej, keby si Erik dal čiapku.

Erikovi vypadávajú vlasy

Tomáš v parku trénoval kopanie lopty kolenom. Myslel si, že mu to ide už dosť dobre, keď sa zrazu lopta odrazila od jeho nohy a padla Erikovi na hlavu. Erik začal plakať a otec zakričal na Tomáša, nech dáva väčší pozor. Tomáš už toho mal SKUTOČNE plné zuby.

Mama a otec na neho teraz stále kričali. Rozmýšľal, či majú radi iba Erika. Tomášovi prišlo ľúto, že sa hnevá a že zranil Erika a začal plakať. Otec sa mu ospravedlnil, že na neho kričal a spýtal sa všetkých, či chcú zmrzlinu. Tomáš si vybral naozaj veľkú zmrzlinu, lebo to je jeho obľúbené jedlo.

Vedeli ste, že...

- Veľa bratov a sestier sa hnevá. Niektorí sa hnevajú na lekárov a zdravotné sestričky, iní sa hnevajú na chorého súrodenca alebo na mamu a otca.
- Veľa krát pomôže zveriť sa niekomu s tým, prečo sa hneváme.

Čo je tvoje obľúbené jedlo?

Jankin športový deň

Druhý deň ráno keď sa Janka s Tomášom zobudili, Erik už znova odišiel do nemocnice.

Tentokrát to bolo preto, že mal zvýšenú teplotu. Janka si odrazu spomenula, že dnes je v škole športový deň. Lenže teraz mama nemôže prísť. Janka plakala celú cestu do školy.

Keď prišla do školy, pani učiteľka bola veľmi milá a dovolila jej pomôcť s rozdáváním knížiek. Janka si pomyslela, že pani učiteľka vie, aké je to mať chorého brata. Poobede sa naozaj veľmi snažila na športovom dni. Vyhrala tretie miesto v pretekoch s vajíčkom na lyžici. Janka bola veľmi pyšná a vedela, že aj mama s otcom budú pyšní, keď im to porozpráva.

Vedeli ste, že...

- Deti, ktoré majú rakovinu by nemali prísť do styku s ľuďmi, ktorí majú infekciu.
- Ale každý, kto má rakovinu, môže dostať nejakú infekciu – to nie je nikoho vina.
- Niekedy sa kvôli infekcii choré deti musia vrátiť do nemocnice.

Tomáš povie mame, čo ho trápi

Jednej noci, keď bol už Tomáš v posteli, začal sa báť, že aj on dostane rakovinu.

Tomáš zapol svetlo a skontroloval si svoje telo. Vyzeralo v poriadku. Tomáš sa ale stále obával a išiel do obývačky. Najskôr ho mama pokarhala, že už má dávno spať, ale hneď si uvedomila, že Tomáša niečo trápi. Mama mu vysvetlila, že nikto nevie, prečo deti dostanú rakovinu, ale určite sa neprenáša z osoby na osobu.

Tomáš sa po rozhovore s mamou upokojil. Zhodli sa, že je oveľa lepšie povedať niekomu, čo ťa trápi, než si to nechať len pre seba.

Aj ty sa obávaš ako Tomáš a Janka?

Z čoho ti je na plakanie?

Vedeli ste, že...

- Ty ani nikto iný nespôsobil rakovinu tvojho súrodenca.
- Je veľmi ťažké mať chorého súrodenca.
- Keď je situácia veľmi zložitá, je dobré porozprávať sa s ľuďmi, ktorým dôveruješ, napríklad s niekym zo školy, s tetou, babkou, dedkom alebo s niekym koho poznáš.

Janka rada dozerala na Erika, keď bol v nemocnici, aby si bola istá, že je v poriadku.

Tomáš bol najradšej so svojimi kamarátmi. Niekedy myslel na Erika, keď chcel robiť niečo iné. Tomáš zistil, že keď hraje futbal, tak ho prejdú starosti o Erika. Vedel, že sa stále zlepšuje vo futbale, ale stále ešte nedokázal udržať loptu vo vzduchu kolenom.

Zdravotná sestra navštívila školu

Zdravotná sestra prišla do školy porozprávať deťom o Erikovi a jeho chorobe. Tu je zopár otázok, ktoré sa deti pýtali. Pozri sa, na ktoré vieš odpovedať:

1. Majú deti rovnakú rakovinu ako dospelí?
2. Narastú opäť vlasy po liečbe?
3. Môžeš od niekoho dostať rakovinu?
4. Môže byť deťom z liečby najskôr zle a až potom sa im zlepší stav?

Vedeli ste, že...

- Niektoré otázky sa bojíme opýtať. Máte aj vy také otázky?
- Je veľmi ťažké, keď nevieme, či sa niekto uzdraví alebo nie. Niekedy pomáha rozmýšľať nad dobrými vecami, ktoré sa môžu stať.

Janka sa bála

Jedného dňa prišiel ocko domov z nemocnice a vyzeral veľmi smutný. Janka si myslela, že plakal a preľaknuto sa ho spýtala "Čo ak Erik zomrie?"

Ocko ju dlho objímal, kým Janka plakala. Potom sa začali rozprávať. Pripomenuli si, že liečba rakoviny sa stále zlepšuje a že je veľmi veľká šanca, že Erik bude v poriadku. Ocko povedal, že nech sa stane čokoľvek, stále budú mať s mamou radi všetky svoje deti. Janke sa uľavilo.

V nasledujúcich týždňoch Janka veľa kreslila a začala vyrábať obrázkovú knižku o tom, čo sa stalo u nich v rodine odkedy Erik ochorel.

Tomáš trénoval a trénoval a trénoval futbal. A jedného dňa ráno počas tréningu dokázal kopáť loptu kolenom.

Nie raz, ani dvakrát, ale 3 krát!

A potom ešte viac než tri krát.

Otec povedal, že Tomáš je lepší než národné futbalové družstvo.

Janka a Tomáš sú zaneprázdnení

Erik skončil liečbu

Po dlhom čase konečne lekár povedal, že Erikova liečba je ukončená.

Janka a Tomáš pomohli pripraviť tortu na oslavu.

Erik musí stále chodiť na kontrolu do nemocnice. Janka a Tomáš vedia, že rodičia sa stále strachujú o Erika. Každý sa ešte sem tam strachuje o Erika. Najviac zo všetkého sa Tomáš, Janka a Erik tešia na dovolenku pri mori.

Janka sa nevie dočkať, ako vyskúša svoj nový červený kýblik a lopatku.

A Tomáš si myslí, že tréner anglickej futbalovej reprezentácie ide na dovolenku na rovnaké miesto! Možno si všimne, aký je Tomáš šikovný a možno, ale iba možno, jedného dňa uvidíme Tomáša v telke!

Na ďalších stranách môžeš nakresliť obrázok alebo napísať príbeh o tom, čo sa stalo v tvojej rodine odkedy je tvoj súrodenec chorý.

SVETIELKO POMOCI n.o.
Pražská 8, 040 11 Košice
Tel.: +421 903 821 676
Email: svetielkopomoci@netkosice.sk
www.svetielkopomoci.sk
www.mobilnyhospic.sk

ISBN 978-80-89690-15-2